

บทที่ 2

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยการเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) เปรียบเทียบระหว่างพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนา

1. แนวความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

Edward B. Tylor ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับวัฒนธรรมไว้เมื่อ ค.ศ. 1871 ว่า "วัฒนธรรมหรืออารยธรรมนั้นคือสิ่งรวมทั้งหมดที่ซับซ้อน ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ กฎหมาย ศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความสามารถอื่น ๆ และนิสัยของมนุษย์ในฐานะที่เป็น ส่วนหนึ่งของสังคม" (อ้างถึงใน จามะรี พัทธวงษ์, 2529 : 1)

เลสลีย์ โทเคส (2524 : 6) ได้ให้คำจำกัดความของวัฒนธรรมคือ "พฤติกรรม วาจาท่าที และกิจกรรม และรวมทั้งสิ่งที่ผลิตขึ้นจากกิจกรรม ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นการแสดงออกของใจ วัฒนธรรมจะประจักษ์แก่เราได้ก็ที่ตัวตนและสิ่งที่คนสร้างขึ้นเท่านั้น"

ราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 734) ก็ได้ให้คำจำกัดความของวัฒนธรรมไว้ว่า "วัฒนธรรมหมายถึง สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ วิถีชีวิตของหมู่คณะ ในพระราชบัญญัติ วัฒนธรรม พ.ศ. 2485 หมายถึง ...พฤติกรรมของสิ่งที่คนในหมู่คณะผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้ จากกันและกันและร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน"

อมรา พงศาพิชญ์ (2533 : 26) ก็ได้ให้คำจำกัดความของวัฒนธรรมคือ "ขนบธรรมเนียม ประเพณี การปฏิบัติ ความเชื่อ ภาษาพูด ซึ่งเกิดขึ้นมาเพื่อตอบสนอง ความต้องการขั้นที่สูงกว่าความต้องการทางชีววิทยา และเมื่อยึดถือปฏิบัติกันแล้วจะถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง และมีการถ่ายทอดจากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่งได้"

ฉะนั้นจากคำจำกัดความที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นเครื่องมือที่มนุษย์คิดค้น เพื่อช่วยในการดำรงชีวิตเป็นแบบแผนของพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ เป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ที่ทำให้มนุษย์ต่างไปจากสัตว์ มีการเรียนรู้ และถ่ายทอดต่อไปยังคนรุ่นหลัง และนอกจากนี้วัฒนธรรมก็จะไม่อยู่กับที่แต่จะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

2. แนวความคิดเกี่ยวกับศาสนา

E.B. Tylor ได้ให้คำจำกัดความศาสนาว่า "ศาสนาคือความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ หรือ Religion is the belief in supernatural being." (อ้างถึงใน อมรา พงศาพิชญ์, 2533 : 30)

Malefijt (1968 : 12) ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับศาสนาว่า "ศาสนาเป็นระบบการกระทำ (action) และการกระทำระหว่างกันทางสังคม (interaction) เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในพลังศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ"

ศาสนาตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 758) คือ "ลัทธิความเชื่อของมนุษย์ อันมีหลักคือแสดงกำเนิดและสิ้นสุดของโลกเป็นต้น เป็นไปในฝ่ายปรมาตมประการหนึ่ง แสดงหลักธรรมเกี่ยวกับบาปบุญอันเป็นไปในฝ่ายศีลธรรมประการหนึ่ง พร้อมทั้งกระทำตามความเห็นหรือตามคำสั่งสอนในความเชื่อถือนั้น ๆ"

อมรา พงศาพิชญ์ (2533 : 26) ได้ให้คำจำกัดความศาสนาว่าเป็น "วัฒนธรรมในลักษณะขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อ ศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม และศาสนาก็มีทั้งส่วนที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม และนอกจากนี้ศาสนายังเกี่ยวข้องกับค่านิยม โลกทัศน์ และวิถีชีวิตด้วย"

จากแนวความคิดเกี่ยวกับศาสนาและวัฒนธรรมที่กล่าวมา จะเห็นได้ถึงความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมและศาสนาว่าศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ดังนั้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในศาสนาก็ย่อมหมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั่นเอง

3. แนวความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

Francis R. Allen ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงในเนื้อหาและรูปแบบที่สร้างขึ้นและส่งผ่านกันมาของค่านิยม ความคิด และระบบ สัญลักษณ์ที่มีความหมายอื่น ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยในการขัดเกลาความประพฤติของมนุษย์และสิ่งของที่ สร้างมาจากการมีความประพฤติ หรือการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมก็คือการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต จารีต กฎหมาย ศาสนา สิ่งประดิษฐ์ และองค์ประกอบอื่น ๆ ของวิถีชีวิต (อ้างถึงใน จามะรี พิทักษ์วงศ์ : 2529)

สนธิ สัมครการ (2525 : 2) ได้กล่าวว่า "การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมหมายถึง การเปลี่ยนแปลงในแบบแผนธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ระเบียบแบบแผนหรือแนวกำหนด พฤติกรรม"

อาจกล่าวสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการ ดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิต จารีตประเพณี ศาสนา ระเบียบแบบแผนที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ

1. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้น (invention) สร้าง เทคโนโลยีใหม่ ๆ ขึ้นมา

2. การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมเกิดจากการขอยืมหรือลอกเลียนแบบมาจาก วัฒนธรรมอื่น (สนธิ สัมครการ, 2525 : 8) หรือเกิดจากการแพร่กระจายวัฒนธรรมมาจากสังคมอื่น (พิศวง ธรรมพันทา, 2523 : 132)

ด้วยเหตุที่สังคมมนุษย์ไม่สามารถอยู่อย่าง โดดเดี่ยวได้จึงต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับสังคม อื่น มีการพบปะสังสรรค์กันจึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรม จึงเป็นสาเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

4. แนวความคิดเกี่ยวกับการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม (Acculturation)

"Acculturation" มีคำภาษาอังกฤษที่ใช้ร่วมกันอีกคือ "Culture Contact (Herskovits, 1958 : 2) และมีคำเรียกในภาษาไทยแตกต่างกันไปแต่ความหมายเดียวกัน¹ ในที่นี้จะใช้คำจำกัดความของราชบัณฑิตยสถาน

Redfield และ Herskovits ได้กล่าวถึงการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมว่า "การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมประกอบด้วยปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการที่กลุ่มคนที่มีวัฒนธรรมต่างกันเข้ามาติดต่อกันโดยตรงอย่างต่อเนื่อง มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในแบบแผนวัฒนธรรมเดิมของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสอง" (Herskovits, 1958 : 10)

Ralph Beals และ E.C. Parson มีความเห็นตรงกันว่า "กระบวนการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมมีผลก่อให้เกิดการยอมรับการปฏิบัติไม่ยอมรับวัฒนธรรมและการจัดระเบียบองค์กรใหม่" (อ้างถึงใน สุเทพ สุนทรเกษม, 2515 : 555)

เช่นกันกับที่ Lessers ได้กล่าวว่า "การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมเป็นวิถีทางที่วัฒนธรรมจะดำเนินไป และจะมีการปรับตัวให้เหมาะสม" (อ้างถึงใน Herskovits, 1985 : 62)

การศึกษาการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม เป็นการศึกษากระบวนการของการเปลี่ยนแปลง (จุไรรัตน์ จันทรธำรง, 2532 : 107) เป็นกระบวนการทางวัฒนธรรมที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลได้เสมอไม่ช่วงใดก็ช่วงหนึ่งของชีวิตของเรา เป็นกระบวนการรับวัฒนธรรมมาจากสังคมอื่น เป็นการรับเอาความคิด ค่านิยม ทศนคติ หลักความเชื่อ และสิ่งของใหม่ ๆ ที่ต่างไปจากที่บุคคลได้เคยประสบมา นำมาใช้แทนที่ระบบเดิมที่ตนเองเคยมีอยู่หรืออาจรับมาใช้ในฐานะที่เป็นสิ่งใหม่ที่ไม่

---

¹ สุเทพ สุนทรเกษม ใช้ "การผสมผสานทางวัฒนธรรม" สนิท สัมครการ ใช้ "การกลืนกลายทางวัฒนธรรม" นิยพวรรณ วรรณศิริ ใช้ "การรับวัฒนธรรมใหม่" และราชบัณฑิตยสถาน ใช้ "การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม"

เคยมีใช้อยู่เลยในสังคมตน (นิยพวรรณ วรณศิริ, 2532 : 34) มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
 ในแบบอย่างวัฒนธรรมดั้งเดิมของกลุ่มหนึ่งหรือทั้งสอง อย่างไรก็ดีแต่ละกลุ่มก็คงดำรงวิถีชีวิต
 ตามวัฒนธรรมส่วนใหญ่ของตนอยู่ไม่ได้ถูกทำให้สับสนกลืนกันเข้าไปในอีกกลุ่มหนึ่ง (ราชบัณฑิตยสถาน,
 2532 : 4) การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นในสภาวะแห่งความสอดคล้อง
 ซึ่งเป็นจุดที่เกิดความพอดีหรือความสมดุลกันเมื่อวัฒนธรรมหนึ่งประสบกับอีก
 วัฒนธรรมหนึ่ง เช่น เมื่อมีการกระจายของวัฒนธรรมอื่นเข้ามาในสังคม การปรับตัวให้เข้ากับ
 วัฒนธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อสภาวะวัฒนธรรมเกิดความสมดุลต่อกัน (พิศวง ธรรมพันทา, 2523 : 174)
 และทำให้เกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม และทำให้อิทธิพลเดิมเปลี่ยนไป การปรับตัว
 ให้เข้ากับวัฒนธรรมบางครั้งใช้ในความหมายของการผ่อนปรนเข้าหากัน (accomodation)
 (จุไรรัตน์ จันทรธำรง, 2531 : 106 อมรา พงศาพิชญ์, 2533 : 24) เป็นการปรับตัวให้
 เข้ากับวัฒนธรรมในลักษณะที่ผ่อนปรนเข้าหากัน และพอจะอยู่ด้วยกันได้ไม่ถึงกับมีความขัดแย้งหรือ
 ไม่ยอมรับวัฒนธรรม การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมมีคำทางวิชาการที่ใช้อยู่หลายคำ เช่น การ
 ผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation) และบูรณาการทางวัฒนธรรม (Integration)
 บูรณาการทางวัฒนธรรม (Integration) เป็นการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่
 เกิดขึ้นภายหลังจากที่วัฒนธรรมที่แตกต่างกันสองวัฒนธรรมมาสัมผัสกัน และได้เกิดการหยิบยืมแลกเปลี่ยน
 เปลี่ยนใช้กันในระยะที่สม่ำเสมอและยาวนานพอสมควร วัฒนธรรมจะผสมผสานกันแต่ก็แยกออกจาก
 เป็นวัฒนธรรมของใคร เมื่อกลับไปสู่วัฒนธรรมเดิมของตนเจ้าของวัฒนธรรมก็จะปฏิบัติตามวัฒนธรรม
 เดิมของตน (นิยพวรรณ วรณศิริ, 2532 : 29) บูรณาการทางวัฒนธรรมเป็นผลรวมระหว่าง
 วัฒนธรรมสองวัฒนธรรมในสังคมเดียวกัน หรือเป็นผลของการผ่อนปรนเข้าหากันระหว่างกลุ่มชนที่มี
 วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การผ่อนปรนเข้าหากันเป็นหลักของการบูรณาการทางวัฒนธรรม
 บูรณาการทางวัฒนธรรมไม่ได้ทำให้วัฒนธรรมของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องสูญสลายไป แต่บูรณาการทาง
 วัฒนธรรมทำให้เกิดการยอมรับในความแตกต่างของวัฒนธรรมของกลุ่มชนที่อยู่ร่วมกัน ในสังคม ที่มี
 วัฒนธรรมแตกต่างกัน (Steward, 1963 : 47 - 48) สามารถอยู่ด้วยกันได้โดยต่างฝ่าย
 ต่างยอมรับเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมและคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเอง ขณะเดียวกัน
 ทุกกลุ่มในสังคมนั้นจะต้องมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน และจุดมุ่งหมายร่วมกันนั้นจะเป็นพลังที่ดึงกลุ่มต่าง ๆ

ไว้ด้วยกันและสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม (อมรา พงศาพิชญ์, 2526 : 75) เช่น ในประเทศที่มีกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอยู่รวมกัน บุรณาการทางวัฒนธรรมเป็นการทำให้สมาชิกของประเทศเดียวกันยอมรับความแตกต่างของวัฒนธรรม มีการยอมรับวัฒนธรรมย่อย เป็นสังคมที่มีลักษณะเป็นพหุวัฒนธรรม (Culture pluralism) (สนิท สัมครการ, 2525 : 27)

การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation) เป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม ที่มักใช้ในความหมายเดียวกันกับการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม (ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์, 2521 : 121 สนิท สัมครการ, 2525 : 24) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่มีการติดต่อกัน ทางวัฒนธรรม เป็นวิวัฒนาการของการปรับตัวระหว่างกลุ่มชนที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมไม่มีความแตกต่างกัน และมีลักษณะเด่นของวัฒนธรรมใหม่เกิดขึ้น (Berkey, 1973 : 254) การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งมีผลทำให้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีความโน้มเอียงที่จะหายไป และเป็นกระบวนการที่นำไปสู่สภาพชีวิตร่วมกัน ไม่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม มีการละทิ้งวัฒนธรรมเดิมของตนเองแล้วไปรับวัฒนธรรมของกลุ่มชนอื่นเข้ามาผสมกลมกลืนเข้าเป็นหน่วยเดียวที่ประสานกัน แต่ไม่จำเป็นที่แต่ละหน่วยเดิมของวัฒนธรรมนั้นจะต้องกลายมามีลักษณะเหมือนกันโดยตลอด เพียงแต่ให้มีการตัดแปลงจนไม่สามารถแยกลักษณะเดิมออกต่างหากได้ เพื่อเป็นการปรับตัวให้เข้ากันได้กับหน่วยอื่น ๆ รวมกันแล้วเป็นหน่วยวัฒนธรรมใหม่ และตามปกติแล้ววัฒนธรรมที่ด้อยกว่าจะเป็นฝ่ายปรับเข้าหาวัฒนธรรมที่เหนือกว่า

การปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ในการรับศาสนาใหม่ที่เข้ามา สำหรับศาสนาพุทธเป็นการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมในลักษณะของการบูรณาการทางวัฒนธรรมที่ยังคงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไว้ได้ไม่ต้องเลิกการถือปฏิบัติควบคู่กันไปได้ใน ขณะที่การเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์จะต้องละทิ้งการประเพณีปฏิบัติตามความเชื่อเดิมทั้งหมด

5. แนวความคิดเกี่ยวกับคนชายขอบ (Marginal Man)

Park เป็นบุคคลแรกที่เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับคนชายขอบ โดยเขาได้ให้นิยามเกี่ยวกับคนชายขอบไว้ว่า "คนชายขอบเป็นบุคคลที่ถูกโชคชะตากำหนดให้ต้องมาอยู่ระหว่างวัฒนธรรมสองวัฒนธรรมที่ไม่เพียงมีความแตกต่างกันแต่ยังมีความเป็นปรปักษ์ต่อกัน"

และ Stonequist เป็นบุคคลต่อมาที่ได้พัฒนาแนวความคิดนี้ ได้ให้คำจำกัดความที่
สมบูรณ์ค่อนข้างชัดเจนว่า

คนชายขอบเป็นบุคคลที่มีความไม่มั่นคงทางด้านจิตใจ เป็นผู้ที่ต้องอาศัยอยู่ในสองสังคมที่มี
ความแตกต่างกัน ทำให้เกิดความรู้สึกสับสนทางจิตใจที่มีความรู้สึกระหว่างความไม่สามารถ
ลงรอยกันได้ (discords) และความปรองดองกัน การเอาใจใส่ดูแลและการกีดกันขับไล่
ของสังคมทั้งสองที่เขาอยู่ชายขอบจะทำให้เขาเป็นผู้ที่อยู่ในฐานะที่ต้อย มีความรู้สึกต่ำต้อย
หนึ่งในสังคมที่เขาอยู่จะมีความเหนือกว่าทางวัฒนธรรม ทำให้คนชายขอบไม่สามารถเป็น
สมาชิกได้อย่างเต็มบทบาท และถูกกีดกันออกจากระบบความสัมพันธ์ของกลุ่ม (อ้างใน
Berry, 1965 : 286)

Gordon (1964) ก็ได้ให้คำจำกัดความคนชายขอบไว้ดังนี้ "คนชายขอบได้แก่บุคคล
ผู้ซึ่งขึ้นอยู่กับอาณาเขตหรือปลายขอบของวัฒนธรรมสองวัฒนธรรมสองสังคม แต่มิได้เป็นสมาชิก
อย่างเต็มที่ในสังคมใดสังคมหนึ่ง" (อ้างถึงใน สนิท สัมครการ 2525 : 69)

คนชายขอบตามความหมายของพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2532
: 214) หมายความว่า "เป็นบุคคลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกเต็มบทบาทในกลุ่มสังคมใดสังคมหนึ่ง เป็น
ผู้ที่เข้ากลุ่มสังคมนั้นได้ไม่สนิท"

แนวความคิดเกี่ยวกับคนชายขอบ เป็นแนวความคิดที่ศึกษาคูบุคคลที่ได้มีโอกาสใช้ชีวิตอยู่
ในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันสองวัฒนธรรมยาวนานพอสมควร จนสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่าง
กันทั้งสองวัฒนธรรมเป็นอย่างดี แต่ก็ไม่สามารถกระทำตนให้เป็นสมาชิกของสังคมใดสังคมหนึ่งได้
อย่างแนบสนิท ปกติคนชายขอบจะมาจากวัฒนธรรมที่ต้อยกว่าวัฒนธรรมที่คนชายขอบมีโอกาสได้สัมผัส
ในตอนต่อมาของชีวิต ซึ่งอาจจะเป็นสมาชิกของชนกลุ่มน้อยที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่ใหญ่กว่า เรียนรู้
วัฒนธรรมที่สองเป็นเวลานานย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมและทัศนคติ การที่คนชายขอบ
ไม่ได้รับการยอมรับอย่างเต็มที่ในวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง อาจสืบเนื่องมาจากการถูกกีดกันของ
กลุ่มสังคมในวัฒนธรรมที่เหนือกว่า และความไม่สนใจของกลุ่มชนในวัฒนธรรมดั้งเดิมจึงทำให้เกิด
ความรู้สึกไม่มั่นคงทางจิตใจ (สนิท สัมครการ, 2525 : 70 - 71) มีความรู้สึกสับสน รู้สึก

ถึงความต่ำต้อยของตนเอง จึงมีการละทิ้งวัฒนธรรมเดิมของตนที่ต่ำต้อยกว่า เพื่อไปรับวัฒนธรรมใหม่ที่เหนือกว่า เพื่อทำให้ตนเองหลุดพ้นจากสถานภาพที่ต่ำต้อยกว่า (Shibutani, 1965 : 357)

คนชายขอบมีผลช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ด้วยเป็นบุคคลที่ไม่ได้เป็นสมาชิกเต็มบทบาทในกลุ่มสังคมใดสังคมหนึ่ง เป็นผู้ที่ไม่เข้ากลุ่มสังคมได้ไม่สนิท มักมีลักษณะผิดแผกไปจากปกติของสังคมใหญ่ที่ตนเข้าไปอาศัยอยู่ คนชายขอบจะเป็นบุคคลที่ยังไม่ถูกกลืนเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมใหญ่โดยสมบูรณ์ แต่ได้มีการละทิ้งวัฒนธรรมเดิมของตนไปบางส่วน แต่ก็ไม่ได้รับการยอมรับอย่างสมบูรณ์ในวัฒนธรรมใหม่ที่กลายมาเป็นวิถีชีวิต (Berry, 1965 : 285) คนชายขอบจะมีวัฒนธรรมต่าง ๆ มาผสมกันมากมาย ดังนั้นทัศนคติ ค่านิยม และแบบอย่างพฤติกรรมที่แสดงออกมา จึงมิได้มีลักษณะเป็นของวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง โดยเฉพาะ ด้วยความไม่มั่นคงในความเป็นบุคคลที่อยู่ชายขอบของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันทั้งสอง จึงทำให้คนชายขอบยอมรับวัฒนธรรมใหม่ที่ตนสัมผัสได้ง่าย

เช่นกันชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) เป็นชนกลุ่มน้อยที่เป็นคนชายขอบจากชนกลุ่มใหญ่ของประเทศไทย เป็นผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกอย่างเต็มบทบาทในสังคมไทย ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากชนส่วนใหญ่ของประเทศ บริการต่าง ๆ เข้าไปไม่ถึงถึง อยู่ห่างไกลในถิ่นทุรกันดาร ทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีความรู้สึกไม่มั่นคง ไม่มีความรู้สึกผูกพันกับสังคมไทย ด้วยความรู้สึกไม่มั่นคง จึงทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ยอมรับวัฒนธรรมใหม่ที่เข้ามาได้ง่าย มีการเปลี่ยนศาสนาได้ง่าย

6. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนศาสนา (Conversion Theory)

"Conversion" เป็นคำที่ใช้ในการศึกษาศาสนาที่เป็นที่สนใจทั้งของนักมานุษยวิทยา และนักจิตวิทยาสังคม

Conklin (1929 : 104) ได้ให้ความหมายของการเปลี่ยนศาสนาว่า

"การเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนา...เป็นการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ และเปลี่ยนความศรัทธาในศาสนาหนึ่ง ไปยังอีกศาสนาหนึ่ง..."

การเปลี่ยนศาสนา ความหมายตามพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2524 : 86) หมายถึง "การที่บุคคลเปลี่ยนแปลงความคิดเห็น ความเชื่อ หรือบุคลิกภาพของตนอย่างสิ้นเชิง และกระตั้นหัน"

Freud (1964) Douglas (1970) มีแนวความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนศาสนาว่าการเปลี่ยนศาสนาจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลหรือกลุ่มคนมีความต้องการ (needs) และระบบสังคมวัฒนธรรมที่พวกเขาอาศัยอยู่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้ ความต้องการเหล่านี้ถูกกีดกัน (deprivation) ไม่ได้รับการสนองตอบจากระบบสังคมและวัฒนธรรมที่อาศัยอยู่ ดังนั้นบุคคลหรือกลุ่มคนจึงได้มีการเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนา (conversion) ซึ่งศาสนาใหม่จะเข้ามาชดเชยและให้ในสิ่งที่พวกเขาขาดและมีความต้องการ (compensation)

Conklin (1929 : 106) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาว่า ภาวะความกดดันหรือถูกกีดกัน ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกสิ้นหวัง ซึ่งจะทำให้บุคคลยิ่งยึดติดกับวิถีชีวิตแบบเดิม หรือมีผลทำให้เกิดการเลิกปฏิบัติ ยึดถือ เพราะกลัวว่าจะไม่ได้รับการยอมรับหรือรังเกียจจากสมาชิกอื่น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ท้ายที่สุดจึงเกิดการยอมรับอุดมการณ์ใหม่ มีการเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนา เพราะเชื่อว่าสิ่งใหม่ที่พวกเขารับมาจะสามารถแก้ไขปัญหาทำให้หลุดพ้นจากภาวะความกดดันที่มีอยู่เดิม

ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) เป็นชนส่วนน้อยของประเทศไทยที่เป็นกลุ่มด้อยโอกาส ได้รับการบริการจากทางรัฐบาลไม่เพียงพอ ได้รับการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากชนส่วนใหญ่ของประเทศ ดังนั้นเมื่อศาสนาใหม่เข้ามาพร้อมกับความช่วยเหลือด้านบริการต่าง ๆ ที่พวกเขาต้องการ จึงทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) เปลี่ยนมานับถือศาสนาใหม่ เพราะเมื่อบุคคลหรือกลุ่มคนมีความต้องการแล้วสังคมที่อาศัยอยู่ไม่สามารถสนองตอบความต้องการเหล่านั้น ได้ด้วยการถูกกีดกันจากสังคม จึงทำให้บุคคลหรือกลุ่มคนต้องหาสิ่งชดเชยหรือสิ่งทดแทนจากที่อื่นที่แตกต่างออกไป เมื่อมีการเข้ามาเผยแพร่ของศาสนาใหม่ที่เข้ามาพร้อมกับสิ่งที่พวกเขาขาด ศาสนาใหม่สามารถสนองตอบความต้องการของพวกเขาได้ จึงมีการเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาเกิดขึ้น นอกจากนี้บุคคลหรือกลุ่มคนจะเปลี่ยนความเชื่อทางศาสนาได้ง่ายขึ้นถ้าหากศาสนาที่เข้ามาใหม่มีความสอดคล้องหรือคล้ายกับศาสนาเดิม (Haglund, 1984 : 29) ความรู้สึกขมขื่นจากการถูกกีดกัน ความรู้สึก

ดังกล่าวเมื่อสะสมมากขึ้นจะกลายเป็นพลังผลักดันให้บุคคลหรือกลุ่มคนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยการ
ใช้ศาสนาเพื่อสร้างความเป็นตัวของตัวเอง หรือเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองด้วยศาสนาและ
ในทำนองเดียวกันความสับสนวุ่นวายในระบบสังคมและวัฒนธรรมก็มีผลต่อการเปลี่ยนศาสนา เช่น
ในประเทศญี่ปุ่นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ภายในประเทศมีปัญหาหลายด้านเกิดความขาดแคลน
ในสิ่งต่าง ๆ มีความกดดันมากมาย ประชาชนเกิดความคับข้องใจ ทำให้เกิดศาสนานิกายใหม่ ๆ
มากมาย รวมทั้งเมื่อมีการเข้ามาเผยแพร่วินิจฉัยศาสนาคริสต์และศาสนาพุทธทำให้ประชาชนญี่ปุ่น หันไป
นับถือศาสนาใหม่ที่เข้ามามากขึ้น และละทิ้งศาสนาชินโตที่เป็นศาสนาเดิม (Marioka : 1969)

งานวิจัย เอกสาร

งานวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการเปลี่ยนศาสนาโดยตรงไม่ค่อยมี เป็นเพียง
งานที่กล่าวอ้างถึงหรือมีเนื้อหาสาระเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนศาสนาในบางส่วน

Kunstadter (1972) ได้เขียนเกี่ยวกับการเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง
ว่าเดิมชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีความเชื่อว่ามีผีอยู่ทั่วไปในธรรมชาติ ผีเป็นสาเหตุของการเจ็บป่วย
และทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย จึงต้องมีการประกอบพิธีกรรมและต้องสูญเสียค่าใช้จ่าย
มาก จึงทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ หรือศาสนาพุทธ

Mischung (1980) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง
(สะกอ) ที่อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีความเชื่อเกี่ยวกับ
การนับถือผี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง แต่ในปัจจุบันพบว่าความเชื่อ
ได้ลดลงสาเหตุเพราะชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงได้เปลี่ยนไปนับถือคริสต์ศาสนามากขึ้น และผลการศึกษา
ถึงสาเหตุการเลิกนับถือผีพบว่า มีสาเหตุมาจากการประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีต้องสูญเสียค่าใช้จ่าย
ในราคาแพง และมีความยุ่งยากในข้อห้ามต่าง ๆ ในการประกอบพิธีกรรม อีกทั้งเมื่อเปลี่ยนมา
นับถือศาสนาคริสต์ก็จะได้รับความช่วยเหลือทางด้านวัตถุ ด้านอนามัย และด้านการศึกษา จาก
คณะผู้เผยแพร่วินิจฉัยศาสนาอีกด้วย

นอกจากนี้ *Mischung* ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนศาสนาของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงว่ามีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า คริวเรือนของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่เล็กน้อยจะเป็นครัวเรือนที่ร่ำรวย ในขณะที่พวกที่ยังคงนับถือผีต้องประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีจะเป็นครัวเรือนที่ยากจน จากการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนศาสนามานับถือศาสนาพุทธพบว่า ในหมู่บ้านที่ทำการศึกษาศาสนาพุทธยังไม่เป็นที่ยอมรับในหมู่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง เพราะพุทธศาสนาไม่ได้ช่วยให้พวกเขาหลุดพ้นจากการที่จะต้องประกอบพิธีกรรมที่ยุ่งยาก

Haglund (1984) ได้ทำการศึกษาศาสนาการเผยแผ่คริสต์ศาสนาในประเทศไทย โดยทำการศึกษารเปรียบเทียบการเผยแผ่คริสต์ศาสนาแก่ชาวไทยที่จังหวัดนครศรีธรรมราช กับชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน

จากการศึกษาพบว่า สาเหตุที่การเผยแผ่คริสต์ศาสนาไม่ประสบความสำเร็จในการเผยแผ่ในหมู่คนไทยเพราะ คนไทยมีความเคารพข้อสัตย์ต่อบรรพบุรุษ ดังนั้นพวกเขาจึงดูเหมือนจะมีการต่อต้านคริสต์ศาสนา ซึ่งต่างจากชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่ยอมรับคริสต์ศาสนา มีการเปลี่ยนมานับถือคริสต์ศาสนาเป็นจำนวนมาก และการเปลี่ยนศาสนามานับถือคริสต์ศาสนาทำให้พวกเขาได้รับความช่วยเหลือจากคณะผู้เผยแผ่ศาสนา ในขณะที่ชาวเขาจะได้รับความช่วยเหลือที่น้อยมากจากรัฐบาลไทย และการนับถือศาสนาคริสต์ทำให้พวกเขาไม่ต้องประกอบพิธีกรรมในราคาแพง และยังทำให้สถานภาพทางสังคมของพวกเขาดีขึ้น รวมทั้งมีอาชีพที่ดีขึ้น

รัตนารณ์ เทียงฟัก (2516) ได้ศึกษาค่านิยมทางศาสนาของนักเรียนชาวเขาในจังหวัดเชียงราย น่าน และตาก เป็นการศึกษาค่านิยมต่อคำสอนพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนาต่อความเชื่อศาสนา เกี่ยวกับสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ต่อความสัมพันธ์ระหว่างคนกับหมอผี และผู้สั่งสอนทางศาสนา ต่อความสัมพันธ์ระหว่างคนกับวัตถุทางศาสนาและต่อความสัมพันธ์ระหว่างคนกับศาสนา โดยทั่ว ๆ ไป โดยทำการศึกษานักเรียนชั้นประถมปีที่ 5 6 7 ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ของทั้ง 3 จังหวัด

จากการศึกษาพบว่า จากการตอบคำถามเกี่ยวกับค่านิยมทางศาสนาพบว่า นักเรียนชาวเขามีคะแนนนิยมที่ต่ำเกี่ยวกับเรื่องผีเป็นความเชื่อดั้งเดิม แต่มีคะแนนค่านิยมที่สูงต่อศาสนาอื่น ๆ โดยเฉพาะศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ ค่าเฉลี่ยในการตอบแบบสอบถามของคะแนนค่านิยมทางศาสนามีค่าเท่ากับ 2.10

และจากการศึกษาระยะห่างทางสังคมถึงความสัมพันธ์หรือความรู้สึกของเด็กชาวเขาที่มีต่อบุคคลต่าง ๆ อันได้แก่ หมอผี พระสงฆ์ แม่ชี หรือซิสเตอร์ บาทหลวง และยายที่ใจบุญ พบว่าระยะห่างทางสังคมไกลที่สุดได้แก่หมอผี และรองลงมาคือพระสงฆ์ แม่ชีหรือซิสเตอร์ และไกลที่สุดคือยายที่ใจบุญ จะเห็นว่าเด็กนักเรียนชาวเขามีก่านิยมและทัศนคติที่ดีต่อคริสตศาสนาและพุทธศาสนา

อังสนา ช่างแก้ว (2528) ได้ศึกษาอิทธิพลการเผยแพร่พุทธศาสนาที่มีต่อพฤติกรรมและแนวความคิดของชาวเขาในจังหวัดภาคเหนือ โดยได้ทำการศึกษาภิกษุสามเณรชาวเขาที่วัดศรีโสดา ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่าชาวเขาที่นับถือศาสนาพุทธยังคงนับถือผีควบคู่ไปกับพุทธศาสนา ในขณะที่ชาวเขาที่นับถือศาสนาคริสต์จะละทิ้งความเชื่อเกี่ยวกับผี เพราะก่อนที่จะเข้าไปเป็นคริสตศาสนิกชนจะต้องสาบานตนว่าจะไม่นับถือผีอีกต่อไป แต่พุทธศาสนาไม่ได้บังคับ พระภิกษุสามเณรชาวเขาที่บวชในพุทธศาสนาบางคนยังไม่ละทิ้งความเชื่อเดิม เพราะเมื่อถึงเทศกาลขึ้นปีใหมภิกษุสามเณรจะกลับบ้านไปร่วมงานเลี้ยงผีบรรพบุรุษ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการทำงานของคณะผู้เผยแพร่ศาสนาคริสต์ พบว่าคณะผู้เผยแพร่ศาสนาได้มีการติดต่อสัมพันธ์ที่ดีและต่อเนื่องถาวรกับชาวเขา ดังแสดงให้เห็นชัดในองค์การหลายด้านที่ได้จัดทำขึ้น สำหรับเหตุผลที่คณะเผยแพร่ศาสนาประสบความสำเร็จในการเผยแพร่ศาสนาในหมู่ชาวเขาก็คือ ชาวเขาได้ตระหนักถึงผลประโยชน์ที่พวกเขาจะได้รับจากโครงการของคณะผู้เผยแพร่ศาสนา เช่น ทางด้านการศึกษา การรักษาพยาบาล และการกู้ยืมเงิน ทางด้านการเกษตร กล่าวคือ การที่ชาวเขาหันมานับถือคริสตศาสนาเพราะคริสตศาสนาทำให้พวกเขามีสถานภาพทางสังคมที่ดีขึ้น

ผลการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาพุทธพบว่า ชาวเขาก็ตระหนักถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากโครงการพระธรรมจาริก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษาของบุตรหลาน การสั่งสอนศีลธรรม การอนามัย และการพัฒนาหมู่บ้าน ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ได้ช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ ทัศนคติ และพฤติกรรม การดำเนินชีวิตของชาวเขาให้ดียิ่งขึ้น

จาร์ส กันทะวงษ์ (2531) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการเผยแพร่ศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ในกลุ่มชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ที่บ้านผาเต๊ะ ตำบลพระธาตุผาแดง อำเภอแม่สอด

จากการศึกษาพบว่า การเผยแพร่พุทธศาสนาใช้วิธีการเข้าไปร่วมมือกับหน่วยงานราชการที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง แล้วหลังจากนั้นจึงมีการสร้างสำนักสงฆ์ และให้พระสงฆ์ประจำอยู่เพื่อเผยแพร่พุทธศาสนา และชักชวนให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงนับถือตลอดจนนำบุตรหลานเข้าบวชเป็นสามเณร พุทธศาสนาเข้าไปเผยแพร่ที่หมู่บ้านตั้งแต่ พ.ศ. 2527 มีเด็กชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงบวชเณร 4 คน ชาวบ้านนับถือศาสนาพุทธ 23 ครอบครัว หรือ 120 คน

สำหรับการเผยแพร่คริสต์ศาสนา จะใช้วิธีการเผยแพร่โดยเน้นการให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ และด้านอนามัย มีการช่วยเหลือเป็นประโยชน์แก่การดำเนินชีวิตของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีการจัดตั้งธนาคารข้าว และให้กู้เงินไปประกอบอาชีพ อีกทั้งการช่วยเหลือของผู้เผยแพร่ศาสนาคริสต์จะให้ความช่วยเหลือแก่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในหมู่บ้านทุกคนที่เดือดร้อน โดยไม่แยกว่าจะนับถือศาสนาใด และการช่วยเหลือก็จะให้ความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ไม่เหมือนกับพุทธศาสนาที่มีปัญหาด้านแหล่งเงินทุน การให้ความช่วยเหลือจึงไม่ต่อเนื่อง คริสต์ศาสนาเข้ามาเผยแพร่ในหมู่บ้านตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 มีชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง 10 ครอบครัว ที่เปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ คริสต์ศาสนามีการห้ามมิให้ชาวเขาที่นับถือคริสต์ศาสนามีความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวกับผี ให้ละทิ้งการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่เคยปฏิบัติมา ต่างจากพุทธศาสนาที่มีได้มีข้อห้ามเหล่านี้ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ตัวเลขจำนวนของผู้ที่นับถือพุทธศาสนามีมากกว่าผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์

จำรัส กันทะวงษ์ ได้กล่าวสรุปถึงสาเหตุของการเปลี่ยนศาสนาไว้ดังนี้

สาเหตุของการเปลี่ยนศาสนามานับถือศาสนาพุทธของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงคือ

1. เนื่องจากหมู่บ้านอยู่ไม่ไกลจากบ้านชาวพุทธอื่น ๆ มีการติดต่อไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ มีการร่วมทำบุญกันจึงเกิดความเลื่อมใสศรัทธา

2. จากการที่หน่วยงานต่าง ๆ ของทางราชการเข้าไปให้ความช่วยเหลือแก่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในหมู่บ้านพร้อมพระสงฆ์ แล้วชักชวนให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงหันมานับถือศาสนาพุทธ จึงทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงหันมานับถือศาสนาพุทธ

3. เนื่องจากศาสนาพุทธไม่ได้ห้ามเด็ดขาดในความเชื่อเรื่องผี ตามความเชื่อเดิมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง และพระสงฆ์บางรูปมีความเชื่อในไสยศาสตร์ การทำนายโชคชะตา

ซึ่งเข้ากันได้กับความเชื่อดั้งเดิมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง อีกทั้งเห็นว่าพระสงฆ์เป็นบุคคลที่น่าเลื่อมใส จึงทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงหันมาให้ความเชื่อศรัทธาในพระสงฆ์มาก

4. การเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธคือการนับถือตามอย่างกันของครอบครัวที่เป็นเครือญาติหรือครอบครัวที่ใกล้ชิดกัน

สาเหตุของการเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงคือ

1. เนื่องจากคณะผู้เผยแผ่ศาสนาคริสต์ได้ให้ความช่วยเหลือยกระดับการดำรงชีวิตของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ให้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในด้านต่าง ๆ ทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงได้มองเห็นความสำคัญของศาสนาคริสต์และให้การนับถือ
2. เจ้าหน้าที่และบาทหลวงที่เข้ามาเผยแผ่มีความรู้ในภาษาและวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเป็นอย่างดี จึงทำให้เกิดการยอมรับในกลุ่มของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง
3. เนื่องจากการประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงแบบดั้งเดิมมีพิธีการมาก และต้องใช้เครื่อง เช่นสังเวียงมาก ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยต่อชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงที่จะประกอบพิธีกรรม จึงทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเปลี่ยนมานับถือศาสนาคริสต์ เนื่องจากศาสนาคริสต์ห้ามเด็ดขาดในความเชื่อเรื่องผี และต้องนับถือพระเจ้าองค์เดียว
4. ในการให้ความช่วยเหลือแก่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงในด้านการศึกษาของคณะผู้เผยแผ่ศาสนานั้น กระทำโดยการนำบุตรหลานของครอบครัวชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงส่งเข้าเรียนต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น และเด็กเหล่านั้นต่างก็ต้องนับถือศาสนาคริสต์ เมื่อกลับมาอยู่กับครอบครัวก็จะชักจูงญาติพี่น้องให้เข้ามานับถือคริสต์ศาสนาด้วย

กรอบความคิด

จากแนวความคิด ทฤษฎี และจากการวิจัยเอกสารในการศึกษาสามารถกำหนดกรอบความคิดในการศึกษาได้ดังนี้

ปัจจัยหลักที่ทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) เปลี่ยนศาสนาคือความยากจนและความเป็นคนชายขอบของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

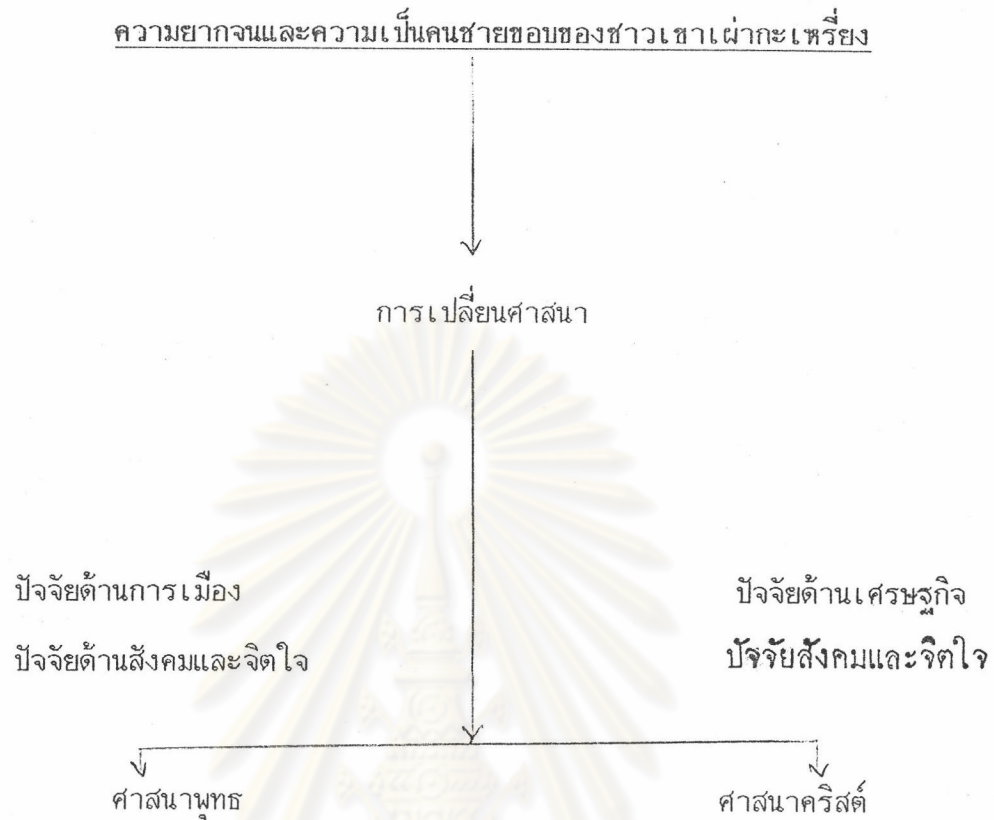
ปัจจัยที่ช่วยเสริมให้เกิดการเปลี่ยนศาสนา แยกศึกษาเปรียบเทียบระหว่างศาสนาพุทธ และคริสต์ศาสนา

- ปัจจัยที่ด้านการเมือง
- ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ
- ปัจจัยทางด้านสังคมและจิตใจ

ปัจจัยด้านการเมือง หมายถึง ตามโครงการพระธรรมจาริกที่นำพุทธศาสนาเข้าไปเผยแพร่ใน หมู่ชาวเขา เพื่อวัตถุประสงค์ในการผสมกลมกลืนชาวเขาให้เข้ากับวัฒนธรรมไทย โดย โครงการพระธรรมจาริก จะเข้าไปพร้อมกับระบบการเมืองการปกครองสมัยใหม่ของรัฐบาลไทย และหน่วยงานของรัฐบาลที่เข้าไปดำเนินงานเพื่อพัฒนาชาวเขา การเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธ ของชาวเขา ทำให้ชาวเขามีความคิดและสำนึกในความเป็นคนไทย

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ หมายถึง ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ได้รับความ การเปลี่ยนศาสนา ไม่ว่าจะเป็นความช่วยเหลือทางด้านวัตถุ เงิน การศึกษา การรักษาพยาบาล ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพเพื่อทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นจึงเป็นส่วนช่วยให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ตัดสินใจเปลี่ยนศาสนา

ปัจจัยด้านสังคมและจิตใจ หมายถึง การเปลี่ยนศาสนาทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) มี สถานภาพทางสังคมดีขึ้น ไม่รู้สึกว่าตนเองด้อยกว่าผู้อื่น และมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และการยอมรับเป็นพุทธศาสนิกชน โดยเปลี่ยนมานับถือศาสนาพุทธทำให้ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) ได้รับการยอมรับว่าเป็นคนไทย เช่นเดียวกับพุทธศาสนิกชนชาวไทยทั่วไป

มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง (วิถีชีวิต เอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ความคิดความเชื่อเดิมอะไร
บ้างที่เปลี่ยน อะไรบ้างที่ยังคงอยู่ ?)

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ในการเสนอผลการศึกษา จะเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ การศึกษาจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากการวิเคราะห์จากเอกสาร (documentary research) และการศึกษาจากข้อมูลสนาม (field research) ที่ศึกษาโดยวิธีการทางมานุษยวิทยา (Anthropology research) การศึกษาจากการวิเคราะห์จากเอกสารนั้น เป็นการศึกษาถึงประวัติความเป็นมา จำนวนประชากร ระเบียบแบบแผน ธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมโดยทั่วไป เป็นการอธิบายความเป็นมา ลักษณะทั่ว ๆ ไปซึ่งใช้เป็นพื้นฐานในการศึกษาได้พอสมควร ส่วนข้อมูลสนามก็ได้มาจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (participant observation) การสัมภาษณ์แบบไม่ใช้แบบสอบถาม การพูดคุยอย่างไรไม่เป็นทางการจากผู้รู้เฉพาะเรื่อง ในการศึกษาผู้ศึกษาได้

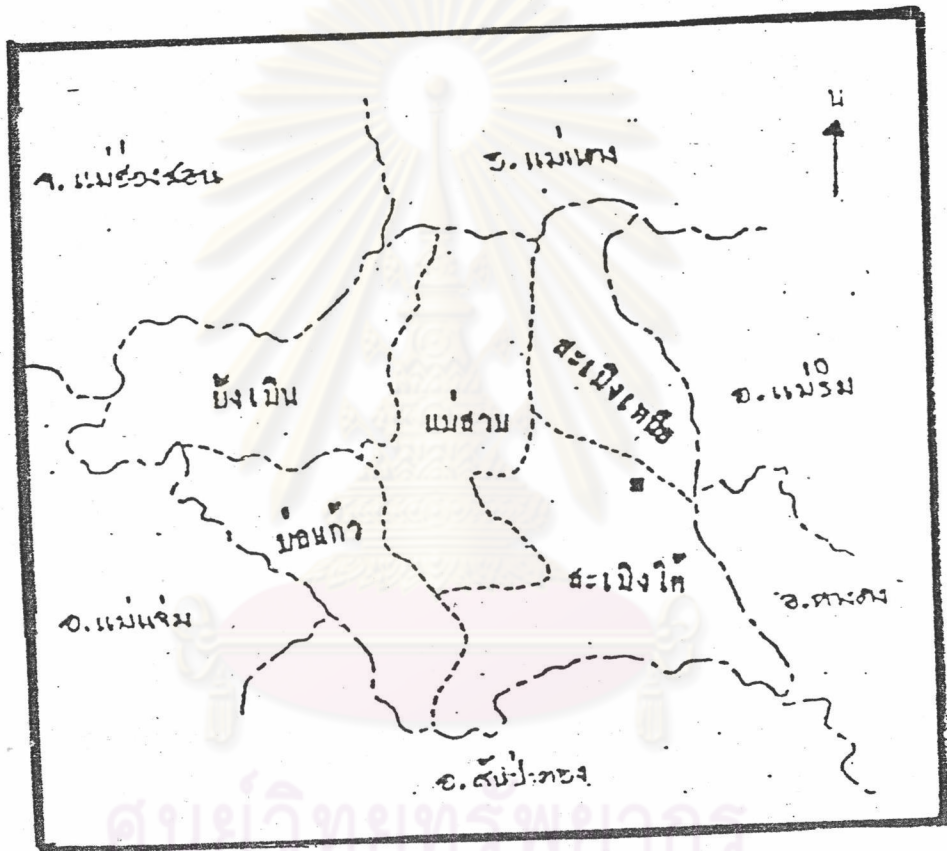
ทำการศึกษาครัวเรือนชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง (สะกอ) บ้านแม่โต่ ทุกหลังคาเรือน เพื่อให้ทราบ
ปัจจัยในการเปลี่ยนศาสนา

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยจะเป็นผู้ออกไปเก็บรวบรวมข้อมูลเองทั้งหมด จาก
การเข้าไปอาศัยอยู่ในหมู่บ้านตั้งแต่เดือนเมษายน-พฤษภาคม 2533 และเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม
2534 รวมระยะเวลา 6 เดือน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

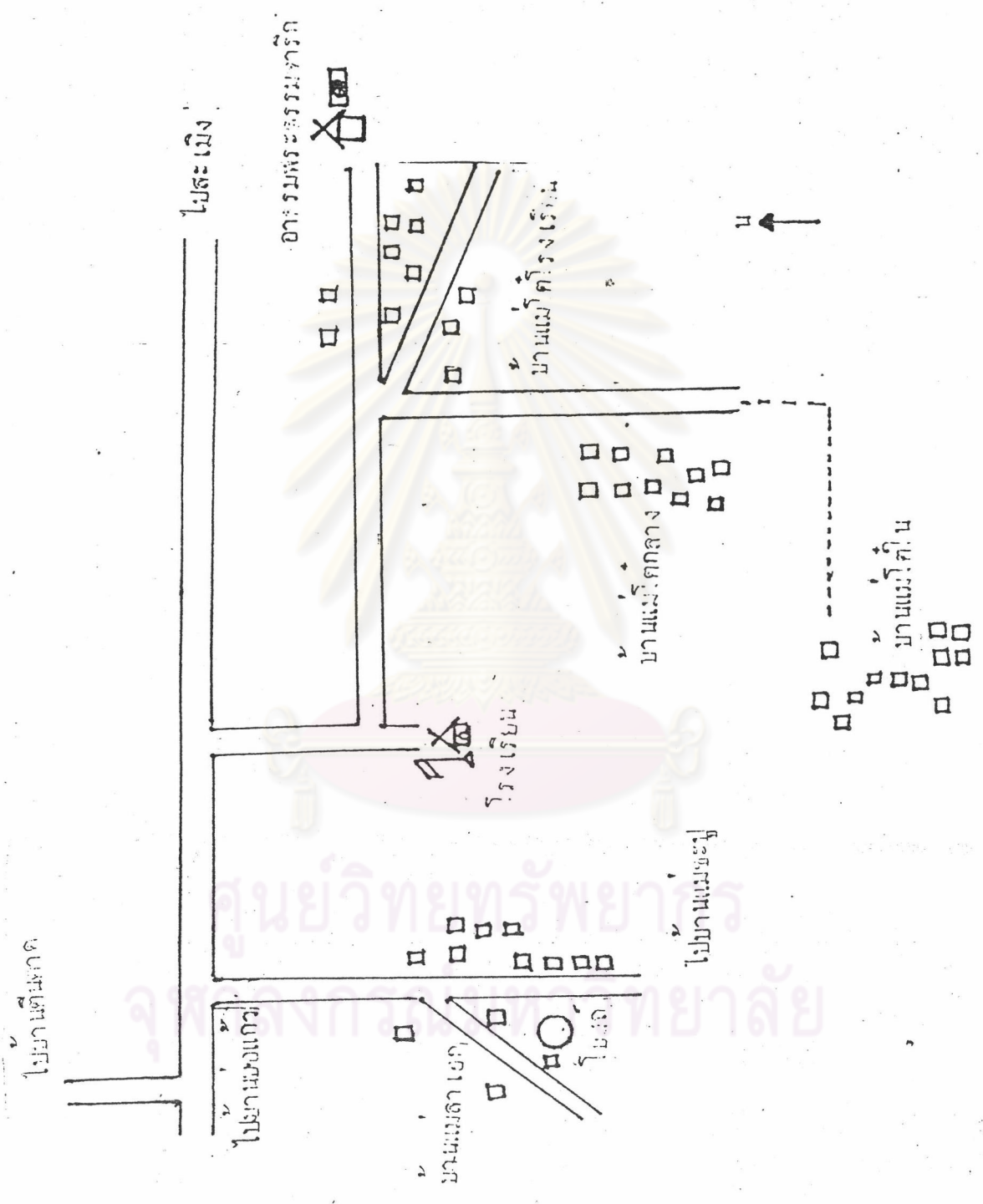

ศูนย์วิทยุโทรคมนาคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 3 ภาพแผนที่อำเภอสะเมิง

ภาพที่ 4 แผนที่หมู่บ้านแม่โต๊ะ หมู่ที่ 2 ตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง